

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

דבר העורך

ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה

מסירת מפתח: עשרות פרויקטים של בניה ייעודית לציבור החרדי, קיימים כיום בכל רחבי ארץ הקודש, בבחינת **הפסוק** (בראשית פרק כח פסוק יד) **וּפְרַצְתָּ יָמָה וְקָדְמָה וְצָפְנָה וְנִגְבָּהּ**, הרוכשים קונים דירה 'על הנייר', ועבור מספר שנים נכנסים לדירה בתהליך הנקרא 'מסירת מפתח'. הקבלן מתחייב בחוזה המכר לרוכש דירות גן להכין בחצר גינה הראויה לזריעה, ולכלל הרוכשים להכין את הגינה המשותפת בבנין, ורק בסיום העבודות זכאי לקבל טופס 4. הרבה פרויקטים עומדים להתאכלס ומסירת החזקה לדיירים תתרחש במהלך שנת השמיטה.

במאמר שלפנינו מתעוררת שאלה בוערת שנוגעת למעשה בכל שנת שמיטה, ובמיוחד בשמיטה הנוכחית, ונפק"מ בפועל לקבלנים, לרוכשים, ולכל השותפים בפרויקט, וכנראה הנושא אינו מפורסם מספיק. יש אנשים שניגדה להם שמלאכות הקרקע האסורות בשמיטה שייכות רק לחקלאים בשדות, ולגננים בגינות, אבל באמת גם בהכנת הגינות בפרויקט בניה בתוך העיר, שייך הרבה ממלאכות הקרקע האסורות בשמיטה.

מצד הקבלן: איזה מלאכות מותרות ואיזה מלאכות אסורות, מה הדין בחפירות לבנין, תשתיות, יישור שטח, סילוק אבנים וגרוטאות, פיזור אדמת גן, התקנת צנרת השקיה? מה יעשה קבלן שומר תורה ומצוות שחפץ לדחות את עבודות פיתוח הקרקע לאחר שמיטה, ואילו הרוכש שעדיין אינו שומר תורה ומצוות תובע את קיום החוזה בכתבו וכלשונו, ומאיים בתביעה משפטית על הפרת חוזה?

מצד הרוכשים: רוכש דירת גן, או רוכש דירה רגילה בבנין עם חצר משותפת, מה מוטל עליו לעשות כדי למנוע את הקבלן מעבודות האסורות בשמיטה, מדין 'מחאה' 'ערבות' 'לפני עור' וביותר שהקבלן 'שליח' של הרוכשים לביצוע הפרויקט, והאם יש הבדל במעלות הממונית בין סוגי החוזים; רכישת דירה מקבלן, מחיי למשתכן, קבוצת רכשה, בית פרטי?

מה הדין כאשר הפתרונות (הקדמת ביצוע, דחיית ביצוע, כיסוי בחומר שאינו ראוי לזריעה) כרוכות בעלויות גבוהות, על מי מוטל לספוג את הנזק? אם הקבלן עשה מלאכות באיסור האם נאסר בדיעבד משום קנס?

הבהרה חשובה: מטרת המאמר הינה לעורר את לב המעיין, ולמעשה כל אחד יעשה שאלת חכם, שכן מדובר בנושא שכרוך בו הפסד מרובה, ויש בו כמה צדדים וסברות בהלכה, ולא שייך לפרט במסגרת מצומצמת זו, והפרטים במציאות עלולים לשנות את ההכרעה, מה גם שהפתרונות לא תמיד תלויים ברוכשים. ותן לחכם ויחכם עוד.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'עבודות קבלן בשמיטה'

כי תבנה בית חדש

הקדמה חשובה למאמר שלפנינו, בנושא עבודות קבלן בשמיטה, מופיע במדור 'דבר העורך'!

מלאכות השדה: מבואר **ברמב"ם** (שמיטה פרק א הלכה א-ב) העושה מלאכה בשביעית מעבדות הארץ או האילנות, עובר על עשה **שָׁל וְשִׁבְתָּהּ הָאָרֶץ** (ויקרא פרק כה פסוק ב), ועל לאו של **שָׂדֶךְ** לא תִּזְרַע וְלֹא תִזְמֹר (ויקרא פרק כה פסוק ד). ואין לוקה כי אם הזרע והזמור הקוצר והבוצר. ושאר האבות והתולדות לוקה מכת מדרוש.

חורש: לגבי מלאכת חרישה בשביעית, נחלקו הפוסקים במקור וגדר האיסור, ונאמרו השיטות הבאות: דאורייתא ולוקה, דאורייתא ואינו לוקה, הלכה למשה מסיני, דרבנן, לצורך גידול פירות בשביעית - דאורייתא כדי לזרוע אחר שביעית - דרבנן, והריע החזו"א - שאסור מדאורייתא ואין לוקין.

1. עבודות עפר וגינון

לא יספור בעפר: מבואר **במשנה** (שביעית פרק ג משנה ח), ולא יסמוך בעפר אבל עושה הוא חיץ. **הראשונים** מפרשים את המשנה בכמה אופנים. ושיטת **הרמב"ם** (פירוש המשניות שם, יד החזקה שמיטה פרק ב הלכה יא), שאסור למלאות את הגייה העמוק בעפר או לתקנו בעזרת עפר, מפני שמתקן את הארץ, אבל עושה הוא חיץ על פני הגייה, כדי להבדיל את הגייה מכלל השדה.

הכשר זריעה: מבואר **בגמ'** (שבת דף עג): הממלא גומא בשדה בשבת חייב משום חורש, ופירש **רש"י** (ד"ה גומא וטממה) שנחשב חורש משום שהעפר הממלא כעת את הגומא, נהיה רפוי וטוב לזריעה, וכעת יכול לזרוע שם יחד עם כל השדה. ומבואר מדבריו, שאם מכין את הקרקע לזריעה על ידי שממלא עפר, נחשב חורש בשבת. ומבואר **בחזו"א** (פרק כ"ז ס"ה), לגבי בניית מפלסים נפרדים בצלע ההר בשביל שיוכלו לנטוע ולזרוע שם, שהוא בכלל מלאכת חרישה האסורה, כמבואר **בירושלמי** (שבת פרק ז דף מז:) לענין שבת, הבונה מדרגות וכל דבר שהוא להניית הקרקע, חייב משום חורש.

מוסיף החזו"א, שאסור ליטול אבנים אם ניחא ליה בייפוי הקרקע, אבל מותר לבנות קירות תמך למפלסי הקרקע. כלומר שהכשר הקרקע לזריעה נחשב בכלל מלאכת חורש, אבל החזקה המפלים שהוא בעצם הכשר הדכשר אינו בכלל מלאכת חורש.

ההוראה למעשה, כל עבודות הבאות להכשיר את הקרקע הן בכלל מלאכת חרישה, ובכלל זה סיקול, ריסוס עשבים לצורך

הודעה חשובה:

הגיליון הבא (מספר 325) יופיע אי"ה ביום ג' פרשת נח כ"ט תשרי תשפ"ב בברכת גמר חתימה טובה המערכת

יודעים לשער כמה הושבחה השדה. ואם הסיר הקושיה, נאסר רק כשיעור זמן של בכדי שיעשו.

תקופה: במאמר מאת הג'ר מיכאל גלעדי שליט"א (גיליון הליכות שדה מספר 159), מוכיח מדברי **הנודע בהודה** (או"ח קמא סימן כ ד"ה וא"ת) **וערוך השולחן הענין** (פרק ז' סעיף ב) שלועתם הקרקע נאסרת במשך כל השנה השמינית, וצידד אולי כוונתם שנאסר רק בתקופת הדריעה שהיתה בזמנם בתחילת השנה השמינית. ומביא את דעת הג'ר **יוסף לייברמן שליט"א** (ש"ת משנת יוסף חלק ד סימן טו) שאם הכשיר קרקע לזריעה בשביעית אין דין לעקור את ההכשר, ולכל היותר זמן האיסור הוא בכל השנה השמינית, ובשנה התשיעית דאי שכבר מותר לזרוע, ורק בנטע אילן בשביעית יש דין לעקור את הנטיעה. ומסקנת **התורת גיטין** (גיטין דף מד: בתורה שנתקוזה) שנאסר 'בכדי שיעשו'.

ומביא מה ששעם מהגרי"ש **אלישיב זצ"ל** שהקנס הוא כשיעור שרצה להרוויח בממוציא בשביעית. ואם רצה שהיה בורה כמה חודשים אחרי הרישיה, יתמין אותם חודשים. ודעת **הגרי"ש אויערבך זצ"ל** (מנחת שלמה שביעית פרק ד משנה ב) שאולי שיעור הקנס הוא 'בכדי שיעשו', והניח בצ"ע, ולדעת הג'ר **שאו"ל רייכנברג שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא) יש להמתין ולא לזרוע חצי שנה, שזה כדי עונה של עבודת האדמה. ולגבי אם קנסו את הלוקח, הביא הג'ר מהג'ר גלעדי (שם) ידיעות חשובות.

4. פרויקט בניה בשביעית

אסור בהתפטר: על פי הוראת הג'ר **יוסף שלום אלישיב זצ"ל** (מפי השמועה), והג'ר **יוסף לייברמן שליט"א** (אבני דרך חלק ט סימן פט, שו"ת משנת יוסף חלק יב תשובה קנא קנב), והג'ר **צבי ובר שליט"א** והג'ר **שיאל רוזנברג שליט"א** והג'ר **שאו"ל רייכנברג שליט"א** (בהוראה לרבני 'הילכתא', הליכות שדה קובץ 186 עמוד 5), אסור לקבלן לבצע עבודות עפר בגינות הציבוריות והפרטיות לצורך קבלת תוסף 4, וכל שכן שאסור לעשות עבודות גינון. ומוטל על הרוכשים, למחות בקבלן שעדיין אינו שומר תורה ומצוות, שלא יעשה מלאכות אסורות בשביעית, שהרי הם גורמים לחילול בשביעית, ומצד חיוב מתאה וזריעות, וביטור שהקבלן הוא השליח של הרוכשים ופועל עבורם. והרי זה קבלן שממשיך לבנות בשבת קודש עבור הרוכשים, שבאודאי כל הרוכשים מחויבים למחות שלא יעשה עבורם חילול שבת.

לכן על הרוכשים להודיע לקבלן, שאינם מסכימים שיעשה מלאכות אסורות בשביעית, ומבקשים שיעשה רק באחד מהאופנים המתוירים כמבואר להלן. ולגבי בעלות הקניינית בנכס, תהיה בנוסח של החוזה הספציפי (רכישת דירה מקבלן, מחיר למשתכן, קבוצת רכישה, בית פרטי, וכו'), ואם הקרקע בבעלות הרוכש ודאי מוטל עליו חיוב מבית מלאכה שלא יעשו מלאכה אסורה בקרקע שלו בשביעית, וגם אם הרוכש עדיין אינו בעלים גמור על הקרקע, החיוב לעכב את הקבלן ממלאכת בשביעית בעינו עומד.

בשורש שאלה זו מה בעלילם על הדירה בשלב הבניה, האריכו **פוסקי זמנו שליט"א** לגבי כמה דונגים, ואם יש לרוכש דירה 'על הנניר' בעלות קניינית בדירה לפני סיום הבניה וקבלת החזקה, והאם יש הבדל אם שילם את מלא התמורה או חלקה. לגבי ריבית האם יש חשש ריבית ברוכש דירה על הנניר ומקבל הנחה תמורת הקדמת התשלומים, לדעת **הרבית יהודה** (פרק כד הערה יח), והנהיגות **שלום** (סימן קעה סעיף ד ס"ק טו), מושל לא קונה את הדירה טרם האכלוס. ולגבי הפיסה דעת **הג'ר נחום מנדל שפרן שליט"א** (קובץ הישר והטוב קובץ 1) שרוכש דירה על הנניר אינו קונה טרם האכלוס, ורק אם החברה בעלים על הקרקע הקונה זוכה בחלק היחסי במגרש. ולגבי דבר שלא בא לעולם, כתב **בפתחי חושן** (קנינים פרק יט הערה טז) שלפני בניה השלד אין לו קנין כלל, ואחרי בניה השלד יש בו צד קנין.

ומעיד הג'ר **חיים אהרן מונדרר שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), השאלה הזו היתה נוגעת למעשה לפני 28 שנה בשנת השמיטה תשנ"ז בתחילת אכלוס הקריה החרדית בעיר בית שמש, עם השלמת המבנים בשכונה, הקבלן העריב עסק במלאכת גימור הבנינים והחזרות כדרך כל השנים, והג'ר **חיים אהרן מונדרר** שאינו

החרישה, ישור פני קרקע, ופחת גומות לצורך נטיעה, וכדומה. אבל מותר ליישר מקום או לחפור לצורך בניה, בתנאי שהיה ניכר שהמקום מיועד לבניה. פסולת ולכלוך שהצטברו בגינה, מותר לסלקם כדרכו, כי ניכר שמטרת האיסור היא רק לניקיון (דיני שביעית השלם פרק ז, השמיטה והלכותיה פרק ד, שביטת השדה פרק ז).

כאשר מסתיימת בניה הבית, ונאסר פסולת בניה בחצר, אסור לפנות את הפסולת שבחצר, כאשר השטחים מסביב לבנין מיועדים לגינה. אך אם מתכוין רק לבטיחות הדיירים וספיר המבואר של חזית הבנין או לסיבה אחרת, ולא כדי להכין את השטח לגינה, מותר לפנות את השכבה העליונה של הפסולת, ולא את השכבה הסמוכה לקרקע (משפטי ארץ בשביעית פרק ב סעיף ח, פרק ו הלכה ז).

2. הנוטע בשביעית יעקור

קנס דרבנן: נפסק **ברמב"ם** (שמיטה פרק א הלכה יב יד) הנוטע בשביעית יעקור. הנסור ומזבל שדורו בשביעית, לצורך הזריעה של במוציא בשביעית, קונסים אותו אסור לו לזרוע שם במוציא בשביעית, וכן אסור לחכור ממנו את השדה לזריעה, ואם מת מותר לבנו לזרוע את השדה, כי הן לא עבר איסור ואין לקנסו. המעביר קוצים ומסקל אבנים משדהו אין קונסים אותו.

וביטור שני (שמיטה עמוד קלד), **ובשיעורי שבת הלוי** (הלכות שביעית עמוד צ) שלפי שיטת הרמב"ם, הקנס שלא לזרוע במוציא בשביעית, נאמר רק במלאכות שהכשירו את הקרקע לזריעה, כמו נוטע וחורש, ולא בסילוק קוצים ואבנים שאינו אלא סילוק המונע.

וכתב **הג'ר** (סימן יט ס"ק ב, הובא בדרך אמונה ס"ק קה), שאם אחרים עבדו בשדה לא מדעתו לא לקנסו, אבל אם עבדו וכינוו לטובתו ולדעתו, נחשב כאילו הוא עשה וקונסים אותו.

בשוגג: לגבי מי שנטע בשביעית בשוגג, נפסק **ברמב"ם** (פרק א הלכה יב) שגם בשוגג קנסו לעקור את הנטיעה, כי אם בשוגג יפטר מלעקור, גם המזיד יאמר שוגג הייתי. ולגבי שוגג המזבל לא מפורש ברמב"ם (הלכה יג) האם קנסו בשוגג. וכתב **הריב"ז** (פאת השלחן בית רידב"ז שביעית פרק א הלכה יג) שלדעת הרמב"ם, גם כאשר חרש בשוגג, קונסים אותו ולא יזרענה במוציא בשביעית. אבל לדעת **רש"י** (גיטין דף דנ:) מותר עם עשה בשוגג.

גנ: כתב **הרמב"ם** (פרק ח הלכה ח) שאם גוי עשה מלאכה בשדה הגוי, לא קנסוהו ומותר בדריעה. וכתב **הריב"ז** (שביעית סימן יז ס"ק כה, הובא בדרך אמונה שמיטה פרק א ס"ק צט), שגם אם נטע גוי בשדה של ישראל לא יעקור. וכתב **הג'ר שמואל הלוי ואזנר זצ"ל** (שיעורי שבת הלוי שביעית פרק א הערה נט), אבל ציוה ישראל לגוי לחרוש בשדה ישראל קנסוהו שלא יזרע במוציא בשביעית. כי החשש יותר גדול שיעשה מלאכה על ידי גוי מעל ידי עצמו, וכמו שמצינו בשבת שזרזו 'בכדי שיעשו' במעשה גוי ולא במעשה ישראל. ועוד שהרי לדעת **המנחת חינוך** (מצוה קיב), אמירה לגוי בשביעית אסורה מן התורה משום עשה של וְשִׁבְתָּהּ הָאֶרֶץ, אף שאין בו לא של אל תזרע.

וביאר הג'ר **צבי ובר שליט"א** שדברי השבט הלוי אינם נסתרים מדברי החזו"א שאם נטע גוי לא יעקור, כיון שמבואר בחזו"א שאם ישראל אחר עושה מלאכה עבורו נאסר לזרוע במוציא בשביעית, ולכן גם נכרי שעושה מלאכה עבור ישראל נאסר, וכענין המבואר ב**ברשב"א** (תורת הבית בית דף לט עמוד א), שאם גוי ביטל איסור לכתחילה עבור ישראל, נאסר התעורבות, כדן ישראל שמבטל איסור לעצמו שנאסר.

3. שיעור זמן הקנס

שנה שמינית: הנוטע אילן יעקור, והחייב לעקור הוא לעולם ואינו מוגבל בשנה. החורש שדורו לא יזרענה במוציא בשביעית. וכתב השאלה עד מתי החורש לא יזרענה? לדעת **הג'ר שמואל הלוי ואזנר זצ"ל** (שיעורי שבת הלוי שביעית עמוד פט הערה נט) לא מספיק לכתוב שיעור בכדי שיעשו, ודאי נאסר כל שנה שמינית. והביא בשם **התורת גיטין** (גיטין דף מד: בתורה'א שנתקוזה) שפירש רבינו 'הטוס' שאם יזבל את השדה אסור לזרוע שם כל שנה השמינית, שאין אנו

ראוי לזריעה כגון אבני חצץ / אבנים משתלבות / דשא סינטטי, ובכדי למנוע חשד של מראית העין צריך שהחומרים האמורים יהיו מונחים במקום בכל זמן העבודות. ולדעת הגר"ש אלישיב, והגר"ש רייכנברג, מותר אפילו באופן שמפזר אדמה ראויה לזריעה ומניח מעליה דשא סינטטי, ואחרי שמטה מוריד את הדשא והאדמה מוכנה לזריעה. אבל לדעת הגר"י יוסף ליברמן, מותר רק באופן שמפזר חול שאינו ראוי לזריעה, ועליו כעין יריעת זפת למניעת צמיחת זרעים, ועליו דשא סינטטי.

6. האם יש קנס לרוכשים?

יש קנס: אם חלילה לא יעלה ההרור תשובה בלב הקבלן, ויעשה בשביעית עבור הרוכשים מלאכות אסורות כמו עבודות עפר והכנה לגינון, ויעבור על איסור דרבנן של שמירה בזמן הזה, נחלקו פוסקים זמננו שליט"א האם יש קנס לרוכשים ויאתר עליהם לזרוע בגינה במוצאי שביעית. לדעת רוב הפוסקים כיון שאסור לקבלן לבצע עבודות עפר וגינון בשביעית, הרי יש משנה מפורשת ששדה שנטיהה בשביעית אסורה לזריעה במוצאי שביעית. וכאן הרי הקבלן מבצע את העבודות עבור הרוכשים, והוא לעיל מדברי החזו"א שאם ישראל אחר עושה מלאכה עבורו לדעתו יש לקנסו, ובשבת הלי נקט שהוא הדין גוי שעושה בשביל ישראל. ויתכן שהרוכשים נחשבים למזיד שהרי יודעים שהיום שמטה, ואף אם הרוכשים בגדר שוגג הרי במאור ברדכ"ז בדעת הרמב"ם שקנסו גם בחורש בשוגג. ושיעור הזמן שקנסו רבנן שלא לזרוע בשמינית, הובא לעיל שיטות שונות (בכדי שיעשו, כמה שהריו, חצי שנה, כל השנה השמינית). ואין להתייז בגלל שהרוכשים מחו בקבלן ודרשו שיעשה בדרך של היתר, כיון שבזמן הבניה הדירה הייתה בחזקת הקבלן, וכלפי הקבלן נאסר כדין העושה בתוך שלו, ולכן גם לרוכש אסור כשיטת הרבה פוסקים שגם את הלוקח קנסו.

אין קנס: ויש אומרים שאין קנס לרוכשים, כי רוכשים שומרי תורה ומצוות לא רוצים שהקבלן יעשה מלאכות אסורות בשביעית, ומזוהים בקבלן שפועל בניגוד לרצונם, ודורשים שהקבלן יעשה רק באופנים המותרים (הקדמת ביצוע לפני שמטה, דחיית ביצוע לאחר שמטה, כיסוי הגינה בחצץ), ולא שייך לקונסם, כי אין זה בגדר מזיד או שוגג אלא בגדר אונס, ומפורש בחזו"א שאם אחר עושה עבורו בניגוד לרצונו לא קנסוהו. ועוד שהקנס שלא לזרוע במוצאי שביעית נאמר לבעלים, וטרם מסירת המפתחות, המבנה עדיין בחזקת הקבלן ואין לרוכש אפשרות להיכנס בלי רשות, והקבלן עושה בשלו ואינו עניין ללקוח. ויש לצרף את שיטות הפוסקים שאין איסור דאורייתא בנטיעת עץ, ולא קנסו את הלוקח, ולא קנסו את החורש בשוגג.

התושבים בעיר, בא למחות בעושי המלאכה, כפי ההוראה ששמע בעצמו מהג"ר יעקב ישעיה בלוי זצ"ל ויבדלחט"א הגר"ח נתן קופשיץ שליט"א. ואכן בעקבות ההוראה הברורה, היום של הפרויקט שהינו יהודי חרדי ירא שמים, הורה האלטר לקבלן העברי לעצור באופן מוחלט את כל העבודות האסורות, עם סיכום ברור להשלמת העבודות הקשורות לאדמה אחרי שמטה.

והוסיף הגר"ח פנחס אליהו אייזנשטל שליט"א (תורת השמיטה עמוד ג), שבדואי אסור לקבלן להכשיר את הקרקע לזריעה כדי לקבל כסף 4. והדיר שלוחץ על הקבלן להנפיק אישור אכלוס, גורם בעקיפין שהקבלן יעבור על איסורי שביעית, ועובר על 'לפני עור'.

ומעיד הגר"ח חיים אהרן בלייער שליט"א, בשמיטה הקודמת יג תמוז תשע"ה ראה בכניסה לאתר הבניה בבנינים החדשים בשכונת מנחת יצחק בירושלים, שמביאים ערימת אדמה עם משאית, והפועלים הערבים מניחים את האדמה בפינות שבין המדרגות והשבילים, גם במקומות שמיועדים לגינה, והעירייה שבים שמילוי אדמה אסור ואמירה לעכו"ם אסור בשביעית, והופסקו העבודות האלטר.

5. פתרונות ביצוע לקבלן

הקדמת ביצוע: פרויקט שנמצא בערב שמטה בשלבי גמר מתקדמים, מומלץ לקבלן להזדזר ולבצע את כל עבודות האדמה לפני שמטה.

דחיית ביצוע: לפי חוקי התכנון והבניה, הרשות המקומית (עירייה, מועצה) לא תעניק אישור אכלוס וטופס 4, וכן אישור לחיבור חשמל מים ולתפוח, טרם השלמת עבודות האדמה.

גורמים הבקאים בנהלים הרשמיים בעיריות של הערים החרדיות (ירושלים, בני ברק, בית שמש, ביתר, מודיעין עילית, אלעד, ועוד), מצהירים בתגובה לפניית רבני 'הילכתא', שמבחינת הרשות המקומית, אם הקבלן יתחייב להשלים את עבודות פיתוח המגרשים לאחר שמטה בתוך שנה מהאכלוס, ויפקיד ערבות בנקאית כחוק, ניתן להנפיק אישור אכלוס וטופס 4 לבניין החדש, גם ללא סיום הפיתוח בפועל. [סביר להניח, שהרוכש לוקח בכך סיכון מסוים, כי יתכן שהקבלן בסופו של דבר לא יחזור כעבור שנה לטפח את הגינה].

לא ראוי לזריעה: פתרון מעשי המקובל לכל הדעות, שיוכל לקבל טופס 4 בלי להכשיר את הגינה לזריעה, שיעשה יישור אדמת הקרקע וסיקול האבנים וסילוק פסולת, ויניח למעלה חומר שאינו

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **חורש:** העושה מלאכה בשביעית בשדה עובר בעשה ולא, החורש בשביעית נחלקו הפוסקים האם אסור מדאורייתא או מדרבנן, והאם לוקים עליו. בשנת השמיטה אסורו מעולות שמטרתן להכשיר את הקרקע לזריעה, הכשר זריעה כמו סיקול אבנים הוא בכלל מלאכת חורש, אבל הכשר דחכשי כרם בנית קירות תמך אינו בכלל מלאכת חורש.
- ב. **הכנת הקרקע:** יישור קרקע, פיזור אדמה וכן פינוי פסולת לצורך הכנת גינה אסור, ואפילו שהזריעה תבוצע רק לאחר שנת השמיטה. חרישה ויישור שטח לצורך בניה מותר, ומשום מראית עין חובה שיהיה ניכר בשעת המלאכות שאין כוונתו לזריעה. פינוי פסולת לניקיון מותר חוץ מהשכבה הסמוכה לקרקע.
- ג. **קנס:** רבנן קנסו שהנוטע בשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקור. וכן החורש בין בשוגג בין במזיד לא יזרע במוצאי שביעית, (בכדי שיעשו, כמה שרצה להריות, חצי שנה, כל שנה שמינית), ואם מת, בנו מותר לזרוע. המסקל והמסכל קוצים לא קנסוהו. אין קנס נאמר גם כאשר ישראל אחר או גוי עשו מדעתו ובעבורו מלאכה בקרקע. אם אחרים עשו מלאכה בקרקע שלא מדעתו, אין קנס.
- ד. **פרויקט בניה:** רוכש דירה על הגייר אסור לקבלן לבצע עבודות עפר וגינון, ועל הרוכשים למחות בקבלן שלא יעשה מלאכה אסורה בשביעית. וידרשו שיעשה רק באופנים המותרים - הקדמת ביצוע לפני שמטה, דחיית ביצוע לאחר שמטה, ליישר את הקרקע ולהניח אבני חצץ / אבנים משתלבות / דשא סינטטי באופן שהגינה לא ראויה לזריעה, והחומרים האמורים יהיו מונחים בשעת היישור, בכדי שלא יאה חשש מראית העין.
- ה. **קנס בדיעבד:** אם הקבלן עבר ועשה מלאכה אסורה בשביעית עבור הרוכשים בניגוד לרצונם, לדעת רוב הפוסקים אסור לרוכשים לזרוע בגינה במוצאי שביעית. ויש אומרים שלא שייך לקנס את הרוכשים על מלאכות שהתנגדו לעשייתם.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל במזומן

שאלה: מה הדין בהשקיה שלא במתכוין בשמיטה?

אינספור דוגמאות של השקיה שלא במתכוין קיימות בגינה ובדשא, שתיה נשפכת בסוכה בחצר לא מרוצפת, נטילת ידים, כיור שהניקוז לגינה, צינור מזגן מטפסף, גריפת מי ניקיון, תליית כביסה רטובה, ריקון בריכה, שטיפת רכב. האם מותר להשקות באין מתכוין ואין תועלת ולא אסיק אדעתיה, האם יש חילוק בין קרקע שעומדת לזריעה לקרקע בור, בין מעשה ישיר לגרמא, ובין קרקע שלו לקרקע של חבירו? מקורות: חוט שני (עמוד ככה); דרך אמונה (פרק א ציון ההלכה יח); שבט הקהתי (חלק ה סימן רא); ישא יוסף (סימן מד); השמיטה והלכותיה (פרק ב). הליכות השביעית (חלק א פרק י).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ושלובו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, כתובת).

מקום: מאהפארודיות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולח 4
2. בעמודות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 323 בסך 100 שקל במזומן הבה"ח כמר נחמן ישראל יגלניק ג"י ישיבת ברסלב ברסלב

זכות התורה תעמוד לרפואת מזכה הרבים
רבי שמחה בן זשה גולדה לאה כהן שליט"א
לרפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל

הילכתא

לדעת לחיות מהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
שיעורים וימי גיוון
בית הוראה טלפוני
בירורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

בית הוראה הילכתא

הילכתא למשיחא

מהרה יבנה המקדש: גאון אחד שליט"א התבטא בסעודת שבת האחרונה של ערב שנת השמיטה, "כולנו מקווים שהשנה הקרובה לא תהיה שנת שמיטה". ולפליאת השומעים, ביאר את דבריו; מפורש ברמב"ם (הלכות שמיטה ויובל פרק יב הלכה טז) שלעיתים לבוא בביאה שלישית, יתחילו למנות שמיטין ויובלות. כלומר, שבזמן הזה כיון שאין היובל נוהג, סובר הרמב"ם (פרק ט הלכה ב, פרק י הלכה ט) ששביעית דרבנן, ובביאת המשיח יתחיל מגין מחדש ושמיטה תהיה מדאורייתא, ולכן אנו מקווים שהשנה הבעל"ט לא תהיה שמיטה, והשמיטה תהיה רק כעבור 6 שנים.

ופירש בשו"ת אור לציון (י"ד סימן כז אות א) בדרך דרוש, מה שאמרו בגמ' (מגילה דף יז:) במוצאי שביעית בן דוד בא (בעתה), כדי שלא תהיה נעמת נפש לישראל כאילו נהגו מגין השמיטה שלא ההלכה לאמיתה. ובמוצאי שביעית יתחיל מגין חדש התואם את המגין שנהג בלילות.

שאלו את הגר"ח קנייבסקי שליט"א (דרך שיחה עמוד שצא), אם משיח יגיע באמצע שמיטה, האם תפסק השמיטה באמצע, או לא? והשיב דיני שביעית ימשיכו כל זמן שאם יקבעו את המגין החדש, ורק כשיקבעו ממש או יתבטלו דיני שביעית.

יש לחקור לגבי כספי התמיכה לגיבוי כח, ורכישת הקרקעות, והסכמי סחר עם המגדלים וכו' מה יהיה הדין אם תפסק שמיטה בביאת המשיח, האם הוי בגדד מוקד טעות או לא, ואולי יש הבדל בין תרומות שבוצעו, לה"ק שניתן להקפיא את התשלומים הבאים? וכאשר משיח יגיע נשאל אותו גם את זה: תיק"ו = תשבי יתרץ קושיית ואיבעית.

עדכוני הלכה

כל הנערים - מקדם

נציג מועצת קריית התורה בשבתות תורה

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

הנציגים יתנו לידי קהל ילדי חינוך מיוחדים חידושים ופירושים מעמיקים ורבים

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל

02-6507823 פקס

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...